

POLSKIE SYMBOLE NARODOWE

HISTORIA ORŁA BIAŁEGO

*„Kto ty jesteś? Polak mały.
Jaki znak twój? Orzeł biały ...”*

Godło, barwy i hymn to symbole narodowe. Są one wyrazem jedności i tożsamości narodowej. Towarzyszą narodowi w ważnych, czasem ciężkich chwilach jego istnienia. Najstarszym polskim symbolem jest godło – Orzeł Biały w koronie na czerwonym polu.

Początki Orła Białego, jako późniejszego symbolu państwa, sięgają początków powstania państwa polskiego i związane są z pierwszą rządzącą dynastią Piastów. Orzeł jako herb dynastii występował najczęściej na monetach, pieczęciach, elementach uzbrojenia i chorągwiach książąt piastowskich. Przyjmuje się, że pierwszy umieścił go na pieczęci majestatycznej, jako herb całego państwa, król Przemysław II **w 1295 roku**. W ten sposób piastowski Orzeł Biały stał się herbem Królestwa Polskiego, przyjmowanym kolejno przez wszystkich władców Polski. Biały Orzeł na czerwonym polu, ze złotą koroną na głowie i złotymi szponami oraz dziobem, na wieki stał się godłem Polski.

Panowanie ostatnich Piastów Władysława Łokietka i jego syna Kazimierza Wielkiego ugruntowało byt państwowy Królestwa Polskiego i utrwaliło symbolikę państwową. Odtąd postać orła widniała na dokumentach państwowych, na monetach, na insygniach władców kolejnych dynastii: Jagiellonów, Wazów oraz królów elekcyjnych. Godło eksponowano podczas ceremonii koronacyjnych, przyjazdów dostojników zagranicznych, zawierania traktatów pokojowych, obrad sejmowych. Orzeł był także obecny na polu walki. Towarzyszył wojskom polskim podczas bitew powiewając dumnie na sztandarach i chorągwiach.

W ciągu wieków zmieniał się sposób przedstawiania orła. Niezmienna jednak pozostawała symbolika tego znaku. Orzeł Biały w koronie symbolizował w pełni suwerenne

i wolne państwo polskie, króla, który je uosabiał oraz naród polski. Był uosobieniem potęgi, siły, bohaterstwa, odwagi i majestatu. Biel orła oznaczała szlachetność, dobro, czystość, a czerwień pola, w którym umieszczano jego wizerunek – dostojność, waleczność i odwagę. Korona była symbolem suwerenności monarchii.

Na początku XX wieku rozgorzała walka o koronę na orlej głowie. Odrodzone w 1918 roku państwo polskie przyjęło jednak za swe godło orła w koronie. Korona nie symbolizowała już monarchii, ale była znakiem niepodległego bytu narodu. Ten sam kształt godła przyjęto po II wojnie światowej, ale pozbawiając go korony. Dopiero w 1989 roku przywrócono godło z 1927 roku. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawą z **29 grudnia 1989 roku** wprowadził godło w postaci Orła Białego w koronie na czerwonym polu. Od tego czasu *„...Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy...”*.

Obecny wzór godła Rzeczypospolitej Polskiej został wprowadzony **22 lutego 1990 roku** na mocy ustawy z dnia 9 lutego 1990 r. o zmianie przepisów o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej.

Niewiele jest państw, które tak jak Polska zdołały zachować swój herb przez wiele stuleci. Mimo wielu tragicznych okresów z dziejów naszego narodu, Orzeł Biały przetrwał do naszych czasów. Będąc godłem państwa, stał się zarazem godłem narodu.

ok. 1000r.

1295r.

1918r.

1945r.

od 1989r.

FLAGA

Flaga Polski to jeden z symboli państwowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Barwy, jako znaki rozpoznawcze, znane są od starożytności. Pierwszą chorągiew państwową wprowadzono w Polsce w **XIII wieku**, po koronacji Przemysława II na króla.

Pierwotnie polską barwą narodową był karmazyn, stanowiący symbol dostojności i bogactwa, a zarazem uważany za najszlachetniejszy z kolorów. Z uwagi na cenę barwnika – koszeniili uzyskiwanej z larw czerwca polskiego, mało kto mógł sobie na niego pozwolić, dlatego też był on wykorzystywany jedynie przez najbogatszą szlachtę i dostojników państwowych.

Na pierwszych flagach i sztandarach reprezentujących Królestwo Polskie widniał biały orzeł w koronie na czerwonym tle. Jan Długosz opisując przygotowania do bitwy pod Grunwaldem pisze o „*chorągwi wielkiej, na której wyszyty był misternie orzeł biały z rozciągnionymi skrzydłami, dziobem rozwartym i z koroną na głowie, jako herb i godło całego Królestwa Polskiego*”.

Barwy biała i czerwona zostały uznane za narodowe po raz pierwszy **3 maja 1792**. Podczas obchodów pierwszej rocznicy uchwalenia Ustawy Rządowej damy wystąpiły wówczas w białych sukniach przepasanych czerwoną wstęgą, a panowie nałożyli na siebie szarfy biało-czerwone. Nawiązano tą manifestacją do heraldyki Królestwa Polskiego – białego orła na czerwonej tarczy herbowej.

Podczas powstania listopadowego, w 1831 roku, Sejm oficjalnie przyjął barwy biało-czerwone: „*Kokardę narodową stanowią będą kolory herbu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, to jest kolor biały z czerwonym*”. Odtąd Polacy występowali pod tymi barwami. Zmieniała się tylko intensywność koloru czerwonego.

Według ustawy z dnia **31 stycznia 1980 r.** (Dz. U. nr 7, poz. 18) o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych, jest nią prostokątny płat tkaniny o barwach Rzeczypospolitej Polskiej i proporcji 5:8, umieszczony na maszcie. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy, za flagę Polski uważany jest także wariant z godłem Polski, umieszczonym pośrodku białego pasa.

Znaczenie barw

Barwy flagi złożone z dwóch poziomych pasów: białego oraz czerwonego są odwzorowaniem kolorystyki godła państwowego, który stanowi orzeł biały na czerwonym polu. Zgodnie z zasadami heraldyki pas górny reprezentuje białego orła, a dolny czerwone pole tarczy herbowej. Kolory te według symboliki używanej w heraldyce mają następujące znaczenie:

- Biały kolor symbolizuje pokój, czystość oraz niewinność.
- Czerwony kolor odnosi się do odwagi, walki o wolność oraz krwi przelanej w obronie ojczyzny.

Od 2004 roku, **2 maja** obchodzony jest w Polsce jako **Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej**, co podkreśla znaczenie flagi w polskiej kulturze i tożsamości narodowej.

Zasady eksponowania

Flaga Polski jest nie tylko symbolem narodowym, ale także wyrazem patriotyzmu, odgrywając ważną rolę w ceremoniach państwowych oraz wydarzeniach narodowych.

Flaga powinna być wywieszana z szacunkiem i w odpowiednich warunkach, aby odzwierciedlała honor i wartości narodu. Na fladze nie powinny znajdować się żadne napisy ani rysunki, ponieważ mogłoby to naruszyć jej integralność jako symbolu narodowego.

Znieważenie, niszczenie, uszkodzenie lub usuwanie flagi Polski to występki zagrożony karą grzywny, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności do roku. *Art. 137 § 1 Kodeksu Karnego* w tym samym zakresie obejmuje ochroną godło, sztandar, chorągiew, banderę, flagę lub inny polski znak państwowy.

HYMN

„Mazurek Dąbrowskiego” → polska pieśń patriotyczna z 1797 roku, od 26 lutego 1927 oficjalny hymn państwowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Słowa hymnu: *„Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy. Co nam obca przemoc wzięła, szabłą odbierzemy ...”* odgrywały ważną rolę w walce Polaków o niepodległość.

Pieśń Legionów Polskich we Włoszech, nazywana **Mazurkiem Dąbrowskiego**, powstała w lipcu 1797 roku, kiedy jej twórca, Józef Wybicki – pisarz, żołnierz i polityk – przebywał w Reggio nell’Emilia, gdzie stacjonowały Legiony Polaków pod dowództwem generała Jana Henryka Dąbrowskiego. Autor melodii, opartej na motywach ludowego mazurka pozostaje nieznany. Początkowo sądzono, że melodię tę skomponował książę Michał Kleofas Ogiński, twórca poloneza „Pożegnanie ojczyzny”. Potem materiały archiwalne temu zaprzeczyły i do

dziś najczęściej autorzy śpiewników i prac naukowych podają określenie „mazur, melodia ludowa”.

Utwór ten, znany dziś jako Mazurek Dąbrowskiego, początkowo był jedną z wielu pieśni patriotyczno-wojskowych. Jednak szybko zdobył niezwykłą popularność nie tylko wśród legionistów, ale także w kraju. Entuzjastyczne przyjęcie tej kompozycji wynikało z jej głębokiego przesłania. Zawierała bowiem w sobie ideę walki o niepodległość jako świętego i niezbywalnego prawa narodu do wolności i suwerenności.

Już podczas powstania listopadowego w 1830 roku pieśni nadano rangę hymnu narodowego, chociaż formalnie stała się nim dopiero w 1927 roku.

W przeszłości różne utwory pełniły tę zaszczytną funkcję. Uważa się, że pierwszym z nich była pieśń religijna „**Bogurodzica**” anonimowego autorstwa, śpiewana przed wielkimi bitwami i przy najważniejszych uroczystościach państwowych. Jak podaje Jan Długosz, śpiewało ją rycerstwo pod Grunwaldem, a od 1440 roku stała się pieśnią koronacyjną. W późniejszych czasach była to pieśń kościelna „**Te Deum laudamus**”. W 1772 roku król Stanisław August Poniatowski zlecił napisanie Ignacemu Krasickiemu świeckiego hymnu na potrzeby Szkoły Rycerskiej. Niestety, jego utwór „**Święta miłości kochanej Ojczyzny**” nie przyjął się. W 1861 roku, przed powstaniem styczniowym, rolę hymnu odgrywała też pieśń „**Boże, coś Polskę**”.

Jednak zakazany przez zaborców Mazurek Dąbrowskiego stał się prawdziwą manifestacją polskości.

Hymn Polski jest śpiewany podczas ważnych uroczystości państwowych, świąt i rocznic. Należy wówczas przyjąć odpowiednią postawę, a jednocześnie zachować powagę. W ten sposób wyraża się szacunek dla ojczyzny. Pieśni nie wolno wykonywać ze zmienionym tekstem czy melodią.

Naruszenie przepisów o hymnie Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wykroczenie zagrożone karą aresztu albo grzywny. Istnienie ochrony prawnej hymnu wynika bezpośrednio z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 28).

Opracowała:
mgr Dorota Sowa